

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۱/۱۲/۰۶

مطبع الله رو هیال

د پښتو په لومړۍ معاصره تذکره کې د بلبل افغان ذکر

هر څوک که ژاړي نو هغه به دښمنان ژروي
يو زه بدبخت يم چي همپش مي خپل دوستان ژروي
د پښتون ژبه شوله ورکه پښتو نه وايي څوک
دا په شته والي کښي نشتوالی مي ارمان ژروي
زمانه ويينه شوه پښتون هم ويده نه پرېدي څوک
ځکه په سرو سترگو فرياد بلبل افغان ژروي

پورتنې بيتونه د ارواښاد محمد عمر خان بلبل افغان دي چې د پښتو په غم ننلی او د پښتانه پر حال ویرژلی وو. ځان ئې د پښتانه بيداری او د دې قام وپنولو ته اړم کړی وو او دغه ارمان ئې په خپلو خوږو شعرونو کې د پښتانه قام تر فرد فرد پوري رساوه.

زموږ د دغه خوږ ژبي شاعر ذکر په لومړي وار ارواښاد پوهاند صديق الله رشتين په (د پښتو ننني ليکوال) کې وکړ. دا د معاصري دورې لومړۍ ليکلي تذکره ده، چې د ارواښاد استاد قيام الدين خادم او مرحوم پوهاند صديق الله رشتين له خوا ليکل سوې ده.

د تذکري لومړۍ دوي برخې د ارواښاد خادم په قلم او وروستۍ هغه ئې مرحوم رشتين ليکلي ده. مرحوم بلبل افغان د دريمي برخې دوهم شاعر دی. د مرحوم بلبل افغان د معرفۍ په برخه کې يو ځای لولو:

"دی يو صحيح پښتون، خوش خلق او خوش قواره سړی، په قام مهمند مورچه خېل، د لالپوري اوسېدونکی دی. له رنگه سپين، په قد برابر، د ۳۸ کالو په عمر معلومېږي. دی په پښتو کښي يو بيدار، پوه، د بني ژبي خاوند، په قوم دردمن، د پښتو مين او خواخوږی سړی دی. تعليم ئې خصوصي او په خپل وطن کښي حاصل کړی دی. د عربي او فارسي متداول کتابونه ئې لوستي دي" (د پښتو ننني ليکوال: ۲۵۱ مخ، د ۱۳۱۹ش کال کالنی).

تر دغو خبرو وروسته داسي زياتوي:

"په فارسي کښي د قلم خاوند دی او د اردو نه هم استفاده کولی شي. په پښتو کښي نثر او نظم دواړه ليکي مگر تر نثر ئې د نظم پلو زيات او غالب معلومېږي. دی په اشعارو کښي خپل تخلص (بلبل افغان) راوړي".

د تذکري ليکوال يو ځای د مرحوم محمد عمر خان د تخلص (بلبل افغان) په باب د مرحوم له خولي داسي کارې: "ما د استقلال د جنگ په کال د غازيانو د زوروتيا او د استقلال د جنگ په نسبت يوه لويه قصيده جوړه کړې وه، په هغه وخت کښي والاحضرت اوسنی صدراعظم صاحب (د ۱۳۱۹ش کال خيره ده) ډکي ته تشریف راوړی وو، نو زه ئې راوغوښتلم او هغه قصيده مي ورته وويله. بيا ئې زه د ځان سره جلال آباد ته راوستم او د اعليحضرت محمداورشاه شهيد حضور ته ئې وړاندي کړم. د اعليحضرت شهيد په حضور کښي چي مي هغه قصيده وويله. نو دی د هغې قصيدي په اړويدو زښت ډېر خوشحاله شو او زه ئې په (بلبل افغان) ملقب کړم".

تر دغو لنډو يادونو وروسته د تذکري ليکوال د مرحوم بلبل افغان د شاعرۍ او د هغوی د ژبي دخورتيا او فصاحت په اړه داسي ليکي:

د پاڼو شميره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خبر و لولئ

"بلبل افغان په رشتيا د پښتو او پښتنو بلبل، د خوږې ژبې خاوند، يو فصیح زبان پښتون دی".

ورپسې زياتوي:

"برخېره پر دې بلبل يو قومي شاعر او د يو دردناک زړه خاوند دی. ملي جوش او قومي جذبات پکښې په زياته اندازه ليدل کېږي. د ده د دردمن زړه نارې او د آه او د سوز آوازونه د هر چا غوږو ته رسېدلي دي. دی يواځې د (پښتو ژباړا) نه کوي بلکې د پښتنو په سياسي او اخلاقي ضعف او کمزورۍ باندې هم سخت دردمن دی".

ارواښاد رشتين تر دغو خبرو وروسته د مرحوم بلبل افغان د شاعرۍ پر موضوعي خوا هم رغېدلې او د خپل تحليل او ارزونې پر اساس ئې د هغه مرحوم شاعري داسې ارزولې ده:

"څرنگ چې دی يو دردمن او په قوم خوږمن زړه لري، نو اشعار او کلام ئې هم د درد او قومي رنگه خالي نه دی. د قومي نظمونو سره ډېره مينه لري او نور قسم اشعار عشقي يا صوفيانه بالکل نه خوښوي. دی په شعر کېښي د خوږې او روانې طبع خاوند دی. ځينې ښې منظومې او قومي اشعار ئې په اتحاد مشرقي، طلوع افغان او نورو جرايدو کېښي نشر شوي دي".

زمور بلبل افغان يوازي شاعر نه دی، بلکې د پښتانه قوم پر حال باندي د يوه ناقد په ډول نيوکي کوي او د هغوی کمزورۍ ورپسې، د مرحوم بلبل افغان دغې ځانگړنې ته د تذکري ليکوال ښادروان پوهاند رشتين داسې اشاره کړېده:

"دی همپشه د پښتنو پر حالت، ضعف او کمزورۍ او د هغې پر عللو او اسبابو بحث کوي. د پښتنو د اعتلا او ارتقاء، بيدارېدو او وپښېدو، تعليم او تربيت ډېر آرزومن او خواهشمن دی. بلبل د پښتو په ابتدايي نهضت کېښي هم د برخي خاوند دی".

د مرحوم بلبل افغان پښتو مينه له هغو څو بيتونو څخه ښه ښکاري چې په ډکه کې ئې د پښتو کورس په افتتاح کې ويلې دي، دا هغه مهال دی چې ارواښاد محمدعمر بلبل افغان د ډکې په سرحدداري کې د سرکاتب دنده لرله. مرحوم بلبل افغان وايي:

لکه چې لمر مزه کوي د لور آسمانه سره
داسې مزه کاندې پښتو افغانستانه سره
د بل په پښو په لاري تگ کله منزل ته رسي
مناسب نه دی دغه کار بهادر افغانه سره
مکتوب، کاتب چې ټول په پښتو ژبه کېښي شي
دا شاهکاري ده په نصيب د کوم يو ځوانه سره
عالم شعرونه کړي د علم او هنر اتفاق
پښتونه زور شوي د نتکۍ او سور پېزوانه سره
يو ځل پښتون شولي فدا رښتيا د خپلي مېني
نور څه غم نشته د عاشق بلبل افغانه سره

د تذکري ارواښاد مؤلف د بلبل افغان د معرفۍ په آخر کې د هغه مرحوم يوه غزل راوړی، چې څو بيتونه ئې دا دي:

د استقلال خاونده پام کوه غفلت و نه کړي
ساتنه ئې گرانه ده تر څو چې ډېر دقت و نه کړي
علم و عرفان نن وسيله ده د تحصيل د هر فن
مکتبي وروره کوتاهي د علميت و نه کړي
دا شريک کور د پښتنو دی يو وجود يو سره
ميرزا صاحبه چا نه طمعه د رشوت و نه کړي
صادق خوشحاله، خو کاذب مشوش کېږي په دی
بلبل افغانه ډېر رډېد کلک نصيحت و نه کړي

د پاڼو شميره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلپکنې د ليکنيزې ښې پاروالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ